11.02.2025р.Гр.24. Історія України. Урок №86.

Тема: 1.Практичне заняття 6. Внесок української діаспори у відновлення державної незалежності України.

«Були колись на цих землях вільні люди – козаки. За волю вони готові були голову положити. За волю треба бути готовим пожертвувати. 500 років тому тут люди були вільними, нині тут живуть кріпаки», – так у серпні 1990 року в Запоріжжі звернувся до українців нинішній депутат канадського парламенту та учасник українського Руху Борис Вжезневський. Він разом з усіма присутніми на мітингу бажав тоді здобуття Україною Незалежності й самостійного процвітання. Але вже тоді зрозумів, що для жителів східної та південної України, які найбільше постраждали від сталінського терору і Голодомору, історія здебільшого починалась з більшовицької революції, а тому людям потрібно все пояснювати, розповідає в інтерв'ю Радіо Свобода Борис Вжесневський.«Майже щодня, коли я подорожував на Донбасі (у 1980-х роках – ред.), мене брало КДБ для розмов. Дивно було те, що між людьми ніхто не чув про якусь «донецьку», «криворізьку» чи «новоросійську» «автономні республіки». А от перші секретарі чи КДБ часто згадували про це. Одного разу перший секретар навіть показав мені карту, і я побачив, що то були за плани. Те, як Путін собі уявляв «Новоросію» після втечі Януковича, збігається з тими планами КДБ і картами того часу», – каже Борис Вжесневський. Коли після серпневого путчу 1991 року постало питання підготовки до українського референдуму Вжесневський разом з канадськими активістами почали інформаційну кампанію на сході і півдні України, переконуючи людей проголосувати за Незалежність

України. Підпільну друкарню на кошти Йосипа Терлецького організували у Києві, а звідти потягами упродовж трьох місяців розвозили мільйони інформаційних листівок «Актив Волі» та тисячі афіш. Більше того, знімали соціальну рекламу на підтримку Незалежності, тексти до якої писав Дмитро Павличко. «Все було масштабно, але засекречено», – згадує Борис Вжесневський.100 років перших українських поселень у Канаді – перший рік незалежних українців в Україні. Отож, 1991 року, відзнаючи 100-ліття від дня перших українських поселень у Канаді, українська діаспора одночасно відзначала й українську Незалежність, до якої прагнула і йшла усі ці роки. Канада стала першою країною Заходу, яка визнала Незалежність України на міжнародному рівні. Важливо це й тому, що Канада була і є членом «Великої сімки». Провідну роль у цьому відіграв тиск з боку канадської діаспори: інформаційні програми на місцевих телеканалах, маніфестації, заклики, петиції, організація товариств, як-от «Товариство прихильників Руху» та безліч інших ініціатив.

Допомога українським дисидентам. «Звільніть Мороза» («FreeMoroz») – кричали українці під стінами посольства Радянського Союзу в Оттаві на початку 1980-х, розповідає Любомир Чабурський, колишній адвокат і менеджер IT-проектів, який навчався в той час у Торонто. Українці, які виїхали з України у повоєнні роки, були політично активні й постійно допомогали дисидентському рухові, виступаючи за визволення його членів: В'ячеслава Чорновола, патріарха Йосипа Сліпого, Валентина Мороза – та влаштовуючи голодування, пригадує Любомир Чабурський. «Одного разу ми з нагоди Жовтневої революції стояли під посольством радянським в Оттаві.

Нас було приблизно 300-400 людей. Люди приходили на прийом. Я перейшла на той бік вулиці, де стояв величезний паркан у 4-5 метрів, і роздавала летючки, де згадувалось, що в Радянському Союзі не панує добробут та людські права, що то є диктатура, і один чоловік вирвав з рук ту летючку і вдарив. Я була в такому шоці, була молодою і до цього часу такого зі мною не було. А ще, колись, коли я працювала в уряді, то під час обідньої перерви прийшла на демонстрацію. Стояла разом з Валентином Морозом у тиші. Я вийшла з себе і сказала «Ганьба! Ганьба!», а Валентин Мороз мені: «Пані Оксано, Ви не кричіть, лиш спокійно стійте коло мене», – згадує Оксана Башук Гепбурн, колишній радник уряду Канади, журналістка.З Незалежністю діаспоряни отримали змогу вільно приїжджати в Україну, відвідувати своїх родичів і близьких, організовувати обміни та з'їзди науковців, культурних діячів. «У часи Радянського Союзу всі мали нагоду думати тільки одним способом і могли мати тільки одну думку. Ми хотіли показати, що є різні способи різних думок, що можна по-своєму дивитись на якусь тему і навіть більше робити», – розповідає про перші конференції для чернівецьких музейників Радомир Білаш.Під час Революції гідності українці в усьому світі влаштовували мітинги і демострації, а також проводили інформаційні кампанії, пояснюючи закордонним чиновникам і громадськості, що насправді відбувається в Україні.«Діаспора до певної міри взяла роль прес-секретаря України, тому що тоді не було уряду: один уряд розпадався і втікав, а інший ще не прийшов. Дуже багато людей поїхало підтримувати Україну, висилало допомогу. Діаспора стала таким малим урядом в екзилі. Ми писали прес-релізи, їздили до Вашингтона, і аж тоді в

Америці зрозуміли, що в Україні переворот уряду, і що це є прагнення України до Незалежності та Свободи», – каже Марта Фаріон, президент Києво-Могилянської фундації Америки, активний член української громади Чикаго. Під час Майдану українська діаспора була рупором і в Європі. Але справжня робота починається лише зараз, тому в час війни мітингами та протестами достукатися до свідомості європейців стає важче, потрібно вдаватись до інших інструментів взаємодії – створювати культурні платформи й обміни, каже ініціатор організації «АртМайдан» у німецькому Гамбурзі Юлія Марушко.Гуманітарна допомога бійцям, культурні проекти, укладання економічних угод, як-от нещодавне підписання зони вільної торгівлі з Канадою, розвиток громадських організацій – все сприяє розвитку демократії в Україні, але за цю демократію і свободи потрібно постійно боротися та обстоювати, особливо маючи такого сусіда, як Росія, переконана Мирослава Підгірна.

Свої права і свободу українці відстояли у цій війні, яку, на думку Бориса Вжесневського, вже виграли, і тепер украй важливо починати відбудовувати нову економіку, вважає він «Я б хотів, щоб нарешті в Україні будувалася система некорумпована, а щоб кожна людина мала не лише політичну, але й економічну свободу будувати майбутнє для себе, для своєї родини, для своїх дітей та онуків».

Дайте відповіді на запитання:1.Як українська діаспора підтримувала державну незалежність України?

2.Чому українці за кордоном небайдужі до долі України?